

SPIS TREŚCI

Justyna Błażejowska – Jan Olszewski
1930–2019 3

Młodzież Wyklęta

Jacek Wołoszyn – Konspiracyjne
organizacje młodzieżowe 7

Część historyków uznała rok 1947 za cezurę wyznaczającą czas rozbitcia tzw. dorosłego podziemia. Jego dziedzictwo przyjęły osoby w wieku do 21 roku życia, powołując własne tajne organizacje. Gros z nich (ok. 66 proc.) powstało po 1948 r., w okresie realizacji projektu totalitarnego. Łącznie w latach 1944–1956 w Polsce istniały przynajmniej 972 podziemne grupy młodzieżowe, skupiające ok. 11 tys. członków.

Bartłomiej Noszczak – Mała wojna z czerwonym 20

W pierwszej powojennej dekadzie Warszawa była największym ośrodkiem antykomunistycznego oporu młodzieży w Polsce. Skala działalności niepodległościowej i determinacja w walce o Niepodległą świadczyły o tym, że młodzieży zdecydowanie nie akceptują systemu. W walce z nimi komunistyczne władze nie miały skrupułów, traktując ich jak nastoletnich terrorystów.

Kajetan Rajski – Młodzi kontynuatorzy Polski Podziemnej 35

Na przełomie lat czterdziestych i pięćdziesiątych młodzi ludzie podjęli zmagania o niepodległość. „Żaden ustrój nie jest stały, a więc i nasza niewola kiedyś przeminie. Zrzućmy jarzmo Rosji” – nawoływali członkowie tajnej organizacji młodzieżowej Jord-Just, działającej w Starogardzie Gdańskim w latach 1951–1952. Tak też w latach powojennych myślało tysiące ich rówieśników, którzy czynnie przeciwstawili się komunizmowi.

Michał Wenklar – Kolumbowie. Rocznik 30. 42

Tuż po wojnie i na początku lat pięćdziesiątych, gdy dorośli działacze podziemia byli mordowani, prześladowani lub siedzieli w więzieniach, pałeczkę w sztafecie pracy niepodległościowej przejmowali młodzi. Cały kraj pokrył się siatką licznych konspiracyjnych organizacji młodzieżowych.

Adam Dziuba – Młodzież nie chce Stalinogrodu 50

Bogusław Wójcik – „Nie myślcie, że zdołacie uniknąć odpowiedzialności”.
Zmagania mieleckich harcerzy z komunizmem 61

Grzegorz Łeszczynski – Konspiracja młodzieżowa na wsi mazowieckiej 71

Paweł Wąs – Młodzieżowe organizacje
antykomunistyczne w Opocznie 79

Sylwetki

Joanna Żelazko – Maria Śpiewak
„Mała” – żołnierz AK i więzień
polityczny 87

Polacy ratujący Żydów

Ks. Jarosław Wąsowicz SDB – Kościół
ratujący Żydów 95

Izabela Suleja – Rozmowy z Miriam . . . 104

Anna Zechenter – Maria i Maria 119

1939–1945 Bohater

Waldemar Grabowski
– Cyryl Ratajski 134

1939–1945 Zbrodniarz

Marcin Przeglętkta – Hans Frank 143

Tu byłem

Tomasz Sikorski – Kryjówka odnaleziona
w Otwocku. „Jeśli człowiek ratuje jedno
życie, to jakby uratował cały świat...” . . . 152

Kolegium:

dr hab. Adam Dziuba, dr Wojciech Frazik,
dr hab. Waldemar Grabowski, Adam Hlebowicz
dr Milena Kindziuk, dr Kazimierz Krajewski,
dr Mariusz Krzysztofiński,
dr Sebastian Ligarski, dr Agnieszka Łuczak,
dr Marcin Majewski, dr hab. Filip Musiał,
dr Wojciech Muszyński, Jan M. Ruman,
dr hab. Krzysztof Sychowicz, Anna Zechenter

Redaguje zespół:

Wojciech Butkiewicz – sekretarz redakcji
(tel. 22 5818813,
wojciech.butkiewicz@ipn.gov.pl),
dr Filip Gańczak (filip.ganczak@ipn.gov.pl),
Jakub Gołębiowski
(jakub.golebiowski@ipn.gov.pl),
Romuald Niedzielko –
zastępca redaktora naczelnego
(romuald.niedzielko@ipn.gov.pl),
Jan M. Ruman – redaktor naczelny
(jan.ruman@ipn.gov.pl),
Andrzej Sujka (andrzej.sujka@ipn.gov.pl),
dr Barbara Świtalska-Starzeńska
(barbara.switalska-starzenska@ipn.gov.pl),
Piotr Życieński – fotoreporter

Sekretariat: Maria Wiśniewska
(tel. 22 5818819, maria.wisniewska@ipn.gov.pl)

Projekt graficzny: Sylwia Szafranka
Projekt okładki i łamanie:
Katarzyna Dziedzic-Boboli

Korekta: Beata Stadryniak-Saracyn

Adres do korespondencji:
ul. Wołoska 7, 02-675 Warszawa

Druk:
LEGRA Sp. z o.o. ul. Albatrosów 10c,
30-716 Kraków

Na okładce fot. ze zbiorów Jerzego Dębickiego

W winiecie: oryginalny orzełek
z czapki powstańczej, fot. Jarosław Wróblewski

